

**Halyna Shchyhelska¹, Oksana Potikha¹, Nataliia Habrusieva², Tamara Chop¹**¹*Ternopil Ivan Puluj National Technical University (Ternopil, Ukraine)*²*Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University (Ternopil, Ukraine)***Gender Quotas and Women's Representation in Higher Leading Positions of the Local Government in Ukraine**

This paper represents the first attempt to find out the impact of legislative gender quotas on women's representation in elected leading positions in regional and district councils of Ukraine. Considering the global experience of effective women participation in politics, the achievement of gender balance in the government remains a hot topic and, therefore, identifying ways to ensure equal opportunities for leadership at all levels of government and related political decision-making is of particular importance. One of the most effective methods of increasing the number of women in politics at the present stage is gender quotas. We analyzed the Ukrainian electoral legislation and local elections data from 2015 when gender quotas were introduced but were non-obligatory, and the elections of 2020, during which gender quotas became obligatory under the new Election Code of Ukraine at the stage of nomination. The research was performed to explore in more detail the impact the quota had on the election of women. The results of this study indicate the positive effect of improving the gender quotas regulations with the mandatory use of administrative mechanisms for their observance. In addition to the positive impact of gender quotas on overcoming gender inequality in the local government, we found a close link between the percentage of women in councils and the number of women in leadership positions. On the basis of a thorough study of the gender quantitative composition of regional and district councils of Ukraine, in which local elections took place, a positive correlation has been established: the larger the number of women in the parliamentary corps, the greater the probability of electing a woman to a leadership position. We also determined higher representation of women in leading positions in councils, where the percentage of women is 40% and the low level of representation in councils, where the percentage of women does not reach the «critical mass» level and is less than 30%.

In conclusion to our research of the connection between gender quotas, the numbers of women in the local councils and the female leading positions, suggests that the implemented legislative gender quotas promote women's career advancement and increase female representation in leading positions of representative bodies of local self-government.

Keywords: *Gender Quotas, Women's Representation, Leading Positions, Local Self-government, Ukraine*

Галина Щигельська¹, Оксана Потіха¹, Наталія Габрусєва², Тамара Чоп¹¹*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (Тернопіль, Україна)*²*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)***Гендерні квоти та жіноче представництво на вищих керівних посадах місцевого самоврядування в Україні**

У статті вперше здійснено спробу з'ясувати вплив законодавчих гендерних квот на представництво жінок на виборних керівних посадах в обласних та районних радах України. Зважаючи на світовий досвід ефективності політичної участі жінок, актуальним завданням на сучасному етапі залишається досягнення гендерного паритету в представницьких органах влади, а, отже, особливого значення набувають й пошуки механізмів забезпечення рівних можливостей для лідерства на всіх рівнях прийняття політичних рішень. Одним із найбільш ефективних методів кількісного збільшення жінок у політиці на сучасному етапі є гендерні квоти. Ми проаналізували виборче законодавство України та результати місцевих виборів 2015 р., коли гендерне квотування було введено вперше, однак мало неімперативний характер, та виборів 2020 р., під час яких відповідно до нового Виборчого кодексу України гендерні квоти стали обов'язковою нормою на етапі висування. Результати нашого дослідження підтвердили позитивний ефект вдосконалення норм гендерних квот з обов'язковим застосуванням адміністративних механізмів їх дотримання.

Окрім позитивного впливу гендерних квот у напрямку подолання гендерної асиметрії у представницьких органах місцевого самоврядування виявлено тісний зв'язок між часткою жіночого представництва у радах та кількістю жінок у керівному складі. У результаті ґрунтовного аналізу гендерного кількісного складу обласних

та районних рад України, в яких відбулися місцеві вибори, встановлено закономірність: чим більша частка жінок у депутатському корпусі, тим більша ймовірність обрання жінки на керівну посаду. Водночас вищий рівень представництва жінок на керівних посадах спостерігається у радах, де частка жінок становить більше 40%, і низький рівень – у радах, де відсоток жінок не досягає рівня «критичної маси» і становить менше 30%.

Таким чином, виявлені нами у результаті дослідження взаємозв'язки між гендерними квотами, часткою жінок у депутатському корпусі та керівному складі обласних та районних рад дають підстави зробити висновок, що законодавчі гендерні квоти сприяють кар'єрному просуванню жінок та впливають на збільшення жіночого представництва на вищих керівних посадах представницьких органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: гендерні квоти, жіноче представництво, керівні посади, місцеве самоврядування, Україна

Вступ

Постановка наукової проблеми.

Політична участь жінок та її вплив на розвиток держав і регіонів з кожним роком набуває все більшої актуальності. Науковий інтерес, зокрема, посилюють результати досліджень щодо досягнення кращих показників у боротьбі з пандемією COVID-19 державами очільницями яких є жінки (Garikipati, & Kambhampati, 2020) та чисельні наукові публікації, в яких аргументовано наводяться дані про високу ефективність жінок-політиків. З. Гесамі та М. Фонсека, здійснивши ґрунтовний огляд літератури про суттєві ефекти представництва жінок у політиці, дійшли висновку, що у країнах, що розвиваються, збільшення жінок у державному управлінні призвело до кращого забезпечення суспільними благами, особливо у сфері освіти та охорони здоров'я. Серед інших позитивних наслідків дослідниці відзначають покращення інституційної якості завдяки скороченню масштабів корупції і хабарництва посадовими особами, подолання гендерного розриву в освіті, зменшення дитячої смертності та вищі

економічні показники (Hessami, & Fonseca, 2020).

Серед 17 Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які було затверджено на Саміті ООН у вересні 2015 р., в підсумковому документі «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» п'яту позицію займає «Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат» (A/RES/70/1). З урахуванням специфіки національного розвитку, на підставі розрахунково-прогнозної роботи понад 800 фахівців за напрямками, що відповідають тематичним сферам ЦСР, з використанням сценарних підходів до визначення напрямів розвитку країни на довгострокову перспективу було встановлено бенчмаркінгові орієнтири для досягнення до 2030 р. в Україні. Зокрема, пунктом 5.4. визначено завдання: «Забезпечити рівні можливості представництва на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті», а також конкретну частку політичного представництва жінок на різних рівнях влади (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Ціль 5. Гендерна рівність (Цілі Сталого Розвитку: Україна. Завдання та індикатори.)

Завдання	Індикатор		2020	2025	2030
5.4 Забезпечити рівні можливості представництва на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті	частка жінок серед депутатів ВРУ, %	12	30	30	30
	частка жінок серед депутатів обласних рад та місцевих рад обласного значення, %	14	20	30	30
	частка жінок серед посад вищого корпусу державної служби (посади категорії А), %	16,7	20	25,0	30,0



Зважаючи на поставлені цілі та світовий досвід ефективності політичної участі жінок, актуальним завданням залишається досягнення гендерного паритету в органах влади та державного управління, а, отже, особливого значення набувають пошуки механізмів забезпечення рівних можливостей для лідерства на всіх рівнях прийняття політичних рішень. Одним із найбільш ефективних методів кількісного збільшення жінок у політиці на сучасному етапі є гендерні квоти. Загалом, досвід країн, які запровадили квоти (а таких переважна більшість у світі), засвідчує позитивний ефект щодо збільшення кількості жінок у представницьких органах влади. А от чи впливають квоти на збільшення представництва жінок на керівних посадах, залишається малодослідженою проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед чисельних публікацій зарубіжних дослідників, присвячених впливу гендерних квот на розширення представництва жінок у національних парламентах та регіональних радах, ми знаходимо лише поодинокі дослідження щодо їх впливу на подальшу політичну кар'єру обраних депутаток (Verge, 2010; Krook, & O'Brien, 2012; O'Brien, & Rickne, 2016; Folke, & Rickne, 2016; Zetterberg, 2018; Kerevel, 2019).

Гендерне квотування в Україні стало об'єктом наукового дослідження в останнє десятиліття та з 2015 р. привертає все більшу увагу науковців. Зокрема, вплив гендерної квоти, імplementованої у виборче законодавство та застосованої на місцевих виборах 2015 р., на представництво жінок в органах місцевого самоврядування у своїх дослідженнях розглядали такі науковці як Т. Марценюк, Т. Карась, С. Оксамитна (Марценюк, 2015, 2016; Карась, & Оксамитна, 2016; Марценюк, & Оксамитна, 2019), Л. Дін та П. Дос Сантос (Dean, & Dos Santos, 2017). Теоретико-правовий аналіз проблем забезпечення гендерної рівності у політичній сфері здійснили науковиці І. Грицай (Грицай, 2017, 2018), І. Берендєєва (Берендєєва, 2019), Ю. Левченко (Левченко, 2020). З початком реформи децентралізації в Україні почали з'являтися праці з проблематики досягнення гендерного паритету в політиці на рівні місцевого самоврядування у контексті

децентралізації, серед яких слід відзначити статті О. Батанова (Батанов, 2018), Т. Неприцької, О. Неприцького (Неприцька, & Неприцький, 2020) та І. Побочого (Побочий, 2020).

Вагомими для нашого дослідження були наукові доробки Н. Олійник, присвячені громадсько-політичній участі жінок у владних структурах України (Олійник, 2013, 2015), у яких дослідниця подає статистику представництва жінок у виборних органах місцевого самоврядування до періоду імplementації гендерних квот, що надало нам змогу здійснити гендерний порівняльний аналіз керівного складу до та після легітимації квот.

Незважаючи на зростаюче розуміння багатовекторності впливу квот, їх ефект на представництво жінок у керівному складі виборних органів місцевого самоврядування до сьогодні не був об'єктом спеціального дослідження.

Мета та завдання статті.

Мета пропонованої статті – з'ясувати вплив законодавчих гендерних квот на представництво жінок на виборних керівних посадах в обласних та районних радах України. У контексті загальної мети ставляться такі завдання: оцінити вплив гендерних квот у виборчому законодавстві України на збільшення частки жінок у депутатських корпусах обласних та районних рад, проаналізувати гендерний склад голів та заступників рад, виявити зв'язки та залежності, які існують між законодавчими гендерними квотами, кількісним представництвом жінок у депутатському корпусі та керівному складі обласних та районних рад.

Методи дослідження.

У процесі дослідження ми застосовували широкий спектр статистичних методів. При зведенні первинного статистичного матеріалу використано метод групування, який став базою для застосування інших методів статистичного аналізу, таких як порівняльний, ранжування, графічний та дисперсійний аналіз. Для кількісної оцінки сили зв'язку між часткою жіночого представництва у радах та кількістю жінок у керівному складі, ми застосували лінійний коефіцієнт кореляції Пірсона (r), який характеризує тісноту і напрям зв'язку

між двома показниками, що корелюють у випадку наявності між ними лінійної залежності в межах: $-1 \leq r \leq 1$. При прямому зв'язку r – величина додатна, при зворотному – від'ємна.

Вагомими для встановлення результатів були також методи кількісного аналізу та горизонтального порівняльного аналізу. Водночас слід зауважити, що, враховуючи адміністративно-територіальні зміни внаслідок реформи децентралізації, а саме укрупнення районів, що призвело до суттєвого зменшення їх кількості, змін територіальних меж, населення, а в результаті – кількості виборців, ми застосовували горизонтальний порівняльний аналіз кількісного складу районних рад лише за результатами виборів 25 жовтня 2020 р. Натомість, порівняльний аналіз кількісного складу обласних рад здійснювався у часовому діапазоні 2015 – 2020 рр., зважаючи на те, що області як адміністративно-територіальні одиниці залишилися незмінними.

Результати дослідження

Суттєве поширення гендерних квот та їх різнобічний вплив, на думку фахівців, зробило квотування однією з «найбільш важливих політичних подій останніх 30 років» (Hughes, Krook, & Paxton, 2015, p. 357). Згідно з Базою даних гендерних квот (Gender Quotas Database) на даний час 130 країн світу імплементували законодавчі виборчі квоти або квоти для політичних партій. З них 112 держав, до числа яких входить і Україна, застосовують механізми квотування на рівні місцевих виборів. У виборче законодавство України гендерне квотування на субнаціональному рівні увійшло з ухваленням у 2015 р. Закону України «Про місцеві вибори» (котрий був чинний на момент проведення місцевих виборів 2015 року), у якому відповідно до частини третьої статті 4 зазначалося, що «представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку» (Закон України «Про місцеві вибори», 2015). Втім, експерти з виборчого права вважають недоліком цього Закону неімперативний характер гендерної квоти, оскільки серед підстав для відмови у реєстрації списків

кандидатів недотримання квоти відсутнє, а також не передбачено жодних санкцій за порушення даної норми. Як наслідок, частка виборчих списків партій, які не відповідали вимозі про дотримання квоти, коливалася від 6 до 40 відсотків (Карась, & Оксамитна, 2016, с. 42). За результатами виборів 2015 р., як влучно зазначила Т. Марценюк, очікуваного результату представництва 30% жінок в органах місцевої влади досягнуто не було, але на рівні публічного дискурсу було привернуто увагу до проблеми недопредставленості жінок у великій політиці (Марценюк, 2016, с. 242).

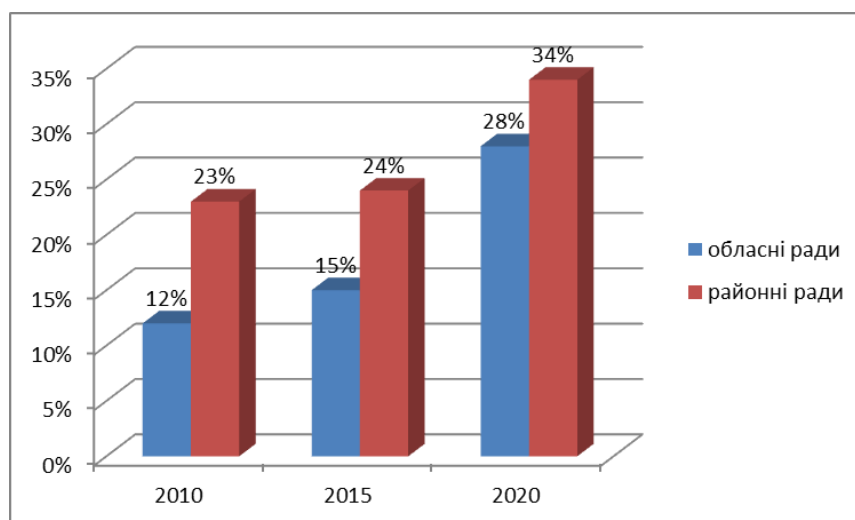
Наступним кроком із вдосконалення виборчого законодавства з метою наближення до гендерного паритету у сфері політики стало закріплення норм щодо гендерних квот у порядку висування та реєстрації кандидатів у новому Виборчому кодексі України, ухваленому Верховною Радою 19 грудня 2019 р. з врахуванням змін, внесених згідно із Законом № 805-IX від 16 липня 2020 р. Відповідно до частини дев'ятої статті 219 під час формування єдиного й територіальних виборчих списків на місцевих виборах рад різних рівнів та територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше «організація партії повинна забезпечити присутність у кожній п'ятірці (місцях з першого по п'яте, з шостого по десяте і так далі) кожного виборчого списку чоловіків і жінок (не менше двох кандидатів кожної статі). У разі формування організацією партії єдиного та територіальних виборчих списків з кількістю кандидатів у депутати, яка не є кратною п'яти, до останніх у списку кандидатів (від 1 до 4) застосовується вимога щодо почергового включення кандидатів різної статі до списку» (Виборчий Кодекс України, 2020). Таким чином, зазначена норма закону встановлює розмір гендерної квоти на етапі висування в межах 40%. Щодо порядку висування кандидатів у депутати місцевих рад з кількістю виборців до 10 тисяч, який регулює частина сьома статті 220 Виборчого кодексу, то місцева організація партії зобов'язується забезпечити представництво не менше 30 % осіб однієї статі у загальній кількості кандидатів до відповідної ради (Виборчий кодекс України, 2020). Дотриманню встановленої гендерної квоти зобов'язує і частина перша



статті 230, відповідно до якої «порушення встановленого цим Кодексом порядку висування кандидатів» (Виборчий кодекс України, 2020) є підставою для відмови у реєстрації кандидатів у депутати. Таким чином, законодавчо закріплена гендерна квота набула обов'язкового характеру.

Вплив законодавчих гендерних квот на представництво жінок у складі обласних та районних рад можна виявити на основі кількісного гендерного аналізу, починаючи

з 2010 р., коли гендерне квотування було відсутнім у виборчому законодавстві; продовжуючи 2015 р., коли воно вперше було введене, однак мало неімперативний характер; та закінчуючи результатами місцевих виборів 25 жовтня 2020 р., під час яких, відповідно до нового Виборчого кодексу, гендерні квоти стали обов'язковою нормою на етапі висування (див. діаграму 1) (Потіха, Щигельська, & Габрусєва, 2021).



Діаграма 1. Представництво жінок в обласних та районних радах у динаміці.

З наведених даних спостерігаємо позитивну динаміку в напрямку збільшення представництва жінок як в обласних так і в районних радах України. За останнє десятиліття частка жіночого представництва зросла на 16% на найвищому адміністративному рівні місцевого самоврядування, хоча загалом ще не досягла рівня «критичної маси» 30%, та на 11% у складі районних рад, разом склавши 34%.

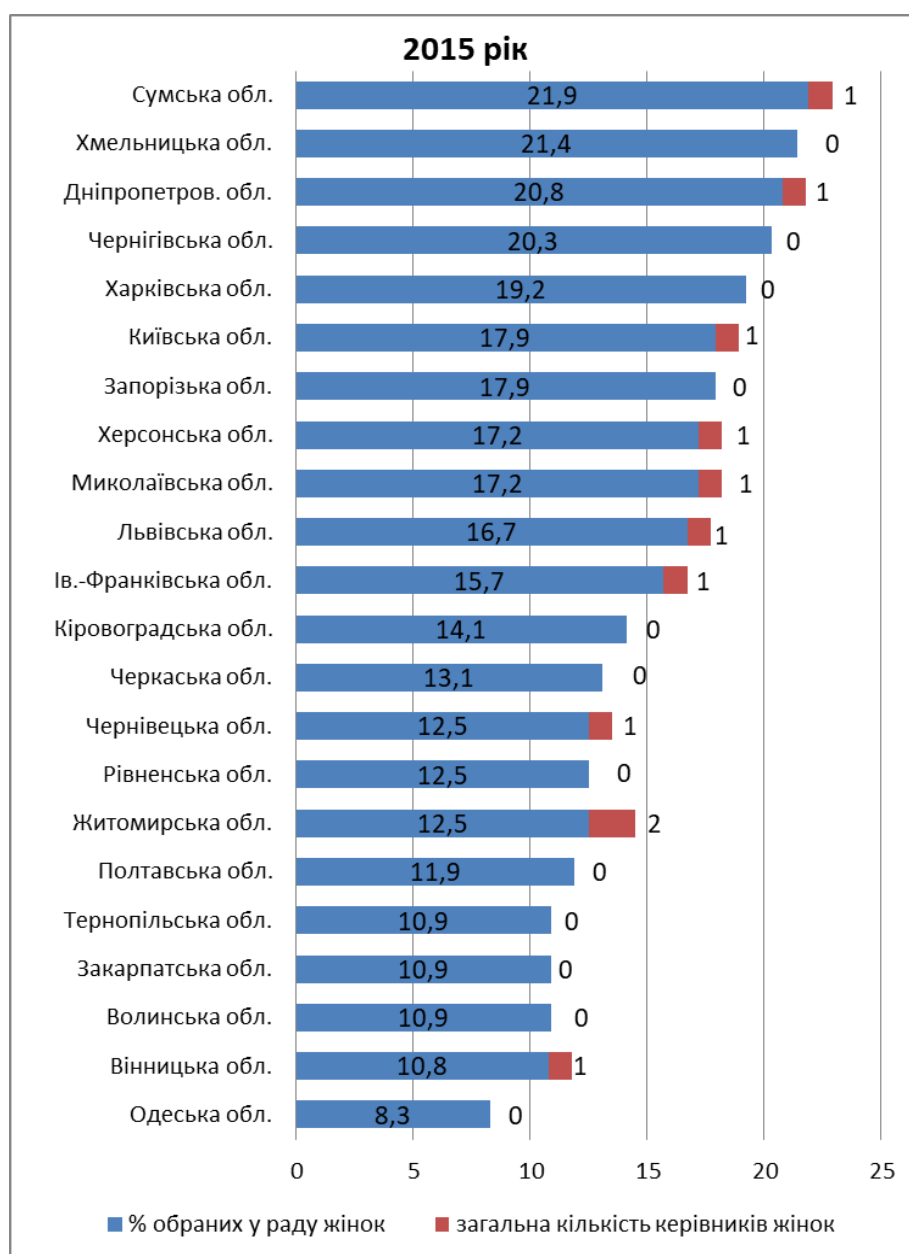
Зважаючи на те, що в результаті децентралізації області залишилися єдиними адміністративними одиницями, що не зазнали територіальних та кількісних змін, здійснимо більш ґрунтовний порівняльний аналіз динаміки представництва жінок в обласних радах України у 2015 р. та 2020 р. За результатами моніторингу офіційного веб-порталу Центральної виборчої комісії (ЦВК) можна стверджувати, що частка жіночого представництва зросла у всіх без винятку обласних радах України. Найвищий

відсоток зростання 17,9 спостерігаємо в Одеській обласній раді, де частка жінок станом на 2015 р. була найменшою й становила 8,3; найнижчий 1,5 – у Сумській обласній раді, де частка жінок у результаті виборів 2015 р. була найбільшою й складала 21,9 (Щигельська, Потіха, & Чоп, 2021).

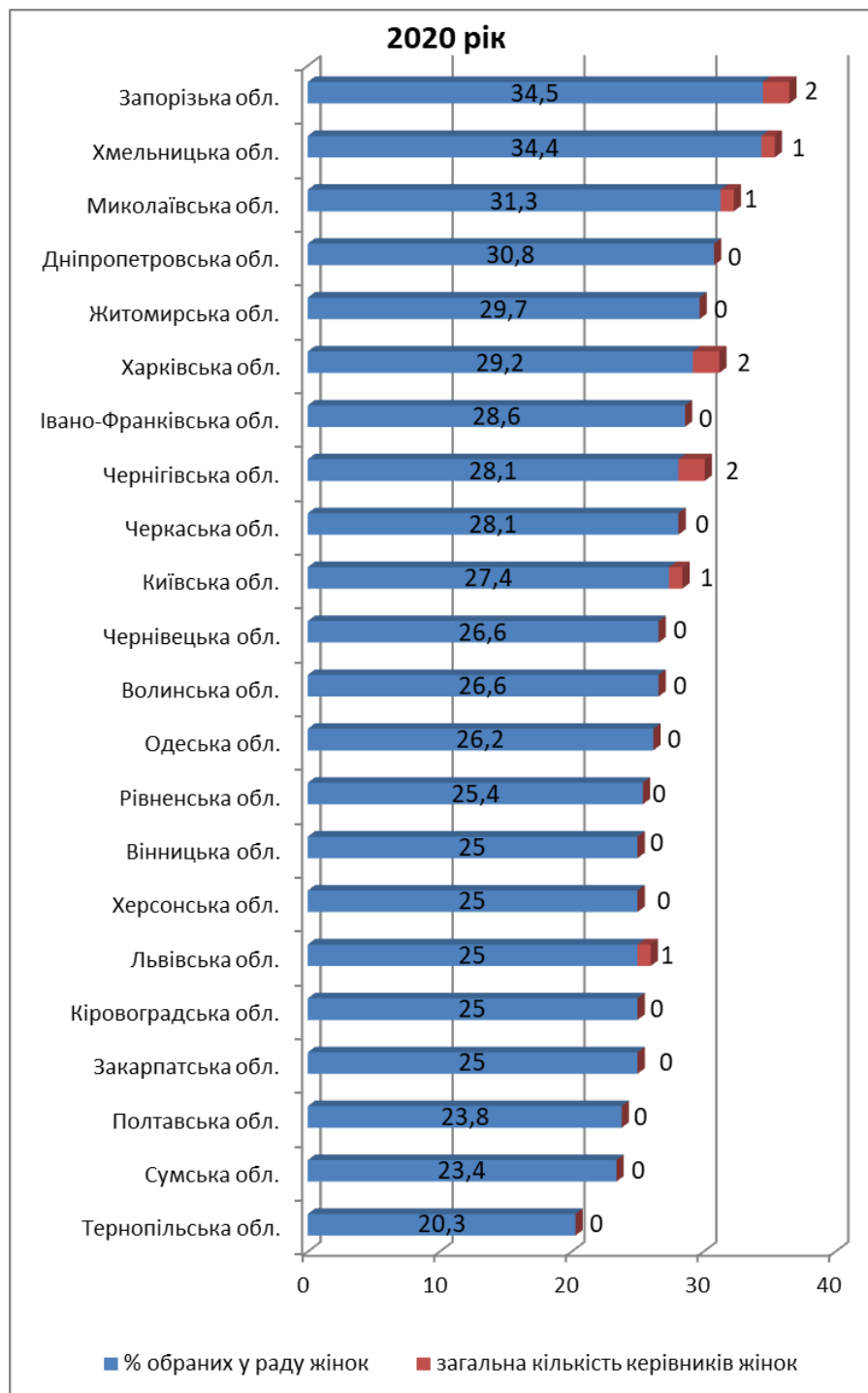
Позитивний ефект вдосконалення норм гендерного квотування у Виборчому кодексі з чітко обумовленими механізмами його втілення демонструють при порівнянні діаграми 2, 3 (Донецька та Луганська області не включені у зв'язку з тим, що відповідно до Постанови Верховної Ради України від 15 липня 2020 року № 795-IX «Про призначення чергових місцевих виборів у 2020 році» вибори депутатів до обласних рад не проводилися).

Якщо в 2015 р. лише в чотирьох обласних радах було подолано 20% бар'єр (див. діагр. 2), то вже в 2020 р. в усіх обласних радах частка жінок не

була меншою за 20% (див. діагр. 3). Миколаївській та Дніпропетровській було більше того у чотирьох обласних радах, досягнуто рівня «критичної маси» – більш а саме: Запорізькій, Хмельницькій, ніж 30%.



Діаграма 2. Частки жіночого представництва в обласних радах України та кількість жінок на керівних посадах у 2015 р.



Діаграма 3. Частки жіночого представництва в обласних радах України та кількість жінок на керівних посадах у 2020 р.

Тепер проаналізуємо співвідношення частки жінок у складі депутатського корпусу та їх представництва на керівних посадах. З діаграми 3 ми бачимо, що в 3-х обласних радах, де відсоток жіночого представництва подолав рівень «критичної маси», – Запорізькій (34,5%), Хмельницькій (34,4%), Миколаївській (31,3%) – головами рад обрано представниць жіночої статі. Виняток з «критичною масою» жіночого представництва склали лише Дніпропетровська обласна рада, де частка жінок у раді 30,8%, проте на керівні посади не було обрано жодної жінки.

Запорізька обласна рада вирізняється не тільки найбільшою часткою жінок у ній, але й найвищим їх представництвом у керівному складі – голова та перша заступниця. Таке ж жіноче представництво на найвищих щаблях місцевої влади зафіксоване у Чернігівській області, де частка жінок у раді сягає 28,1%. Аналіз гендерного кількісного складу обласних рад дає підстави стверджувати, що в результаті набуття імперативного характеру у Виборчому кодексі України, наслідком законодавчих гендерних квот стало не лише збільшення представництва жінок-депутаток, але й найбільшій кількості жінок-голів за період незалежності України. На перших скликаннях сесій обласних рад було обрано п'ять голів жінок, а саме: Жук Олену Юріївну – Запорізька облрада, Лабазюк Віолету Олександрівну – Хмельницька облрада, Замазєєву Ганну Володимирівну – Миколаївська облрада, Гримак Ірину Ярославівну – Львівська облрада, Дмитренко Олену Борисівну – Чернігівська облрада.

За підрахунками Н. Олійник, протягом 1997, 2003, 2005 та 2007 рр. лише чотири жінки обіймали найвищі керівні посади в обласних радах. У 2003 р. Г. І. Булавка була головою Дніпропетровської облради, у 2007 р. І. М. Синявська очолювала Житомирську облраду, Т. В. Демченко – Миколаївську облраду, Н. А. Романова – Чернігівську облраду (Олійник, 2013, с. 219). З 2014 по 2015 рр. згідно з даними сайту «Офіційна Україна сьогодні» дві політикині Віра Лаврик та Тамара Федько виконували обов'язки голів обласних рад відповідно у Сумській та Херсонській областях, а посаду

голови Черкаської обласної ради обіймала політична діячка та літературознавиця Валентина Коваленко.

У керівному складі рад, які набули повноважень унаслідок місцевих виборів 2015 р., головами було обрано лише три жінки: Вікторія Москаленко – Миколаївська облрада (2015 – 2020 рр.), Ганна Старикова – Київська облрада (листопад 2015 р. – травень 2019 р.), Анжеліка Лабунська – Житомирська облрада (листопад 2015 р. – вересень 2016 р.).

Гендерний аналіз обраних заступників голів обласних рад демонструє низхідну динаміку жіночого представництва, зокрема, у 2015 р. із загальної кількості (41) загалом по Україні керівні посади обійняли 8 жінок, що склали 19,5%, натомість у 2020 р. було обрано лише 5 заступниць, що в загальній кількості (52) становить 9,6%. Однак, знову ж таки констатуємо факт (див. діаграми 2, 3), що більшість заступниць були обрані в радах з вищим представництвом жінок у депутатському корпусі.

Надалі розглянемо гендерну палітру новообраних районних рад та їх керівного складу. Насамперед, слід зазначити, що в результаті реформи децентралізації з метою формування ефективної організації виконавчої влади на місцях у 2020 р. відбулося укрупнення районів. Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів» було ліквідовано 490 районів, натомість утворено 136 нових. За словами Міністра розвитку громад та територій України О. Чернишова утворення нових та ліквідація старих районів забезпечить відповідність системи адміністративно-територіального устрою районного рівня України сучасним вимогам та європейським стандартам, що, в свою чергу, сприятиме визначенню обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів виконавчої влади та відповідних органів місцевого самоврядування (Уряд підтримав, 2020).

Відповідно до Постанови Центральної виборчої комісії від 14 серпня 2020 р. № 176 «Про призначення перших виборів депутатів районних рад на 25 жовтня 2020 року» відбулися вибори депутатів до 119 районних рад. Враховуючи частину п'яту статті 8 Закону України «Про забезпечення



прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», в якій зазначено, що на тимчасово окупованій території вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, місцевий референдум не проводяться, вибори до 10 районів Автономної Республіки Крим, 3 районів Донецької області та 4 районів Луганської області не проводилися.

На основі моніторингу інформації, розміщеної на офіційних сайтах місцевих рад і ЦВК, та ґрунтовного гендерного кількісного аналізу депутатського та керівного складу 119 районних рад України ми отримали наступні результати. Насамперед, слід відзначити зростання жіночого представництва у керівництві

районних рад за останні десятиліття, якщо у 2003 р. головами районних рад були 6,97% жінок, у 2006 р. – 9,76%, у 2007 р. – 5,98% (Олійник, 2013, с. 219), то у 2020 р. посаду голови обійняли 20 жінок, що склало 16,81%.

Визначивши відсоток жіночого представництва в депутатському складі рад, можна поділити районні ради на 3 групи:

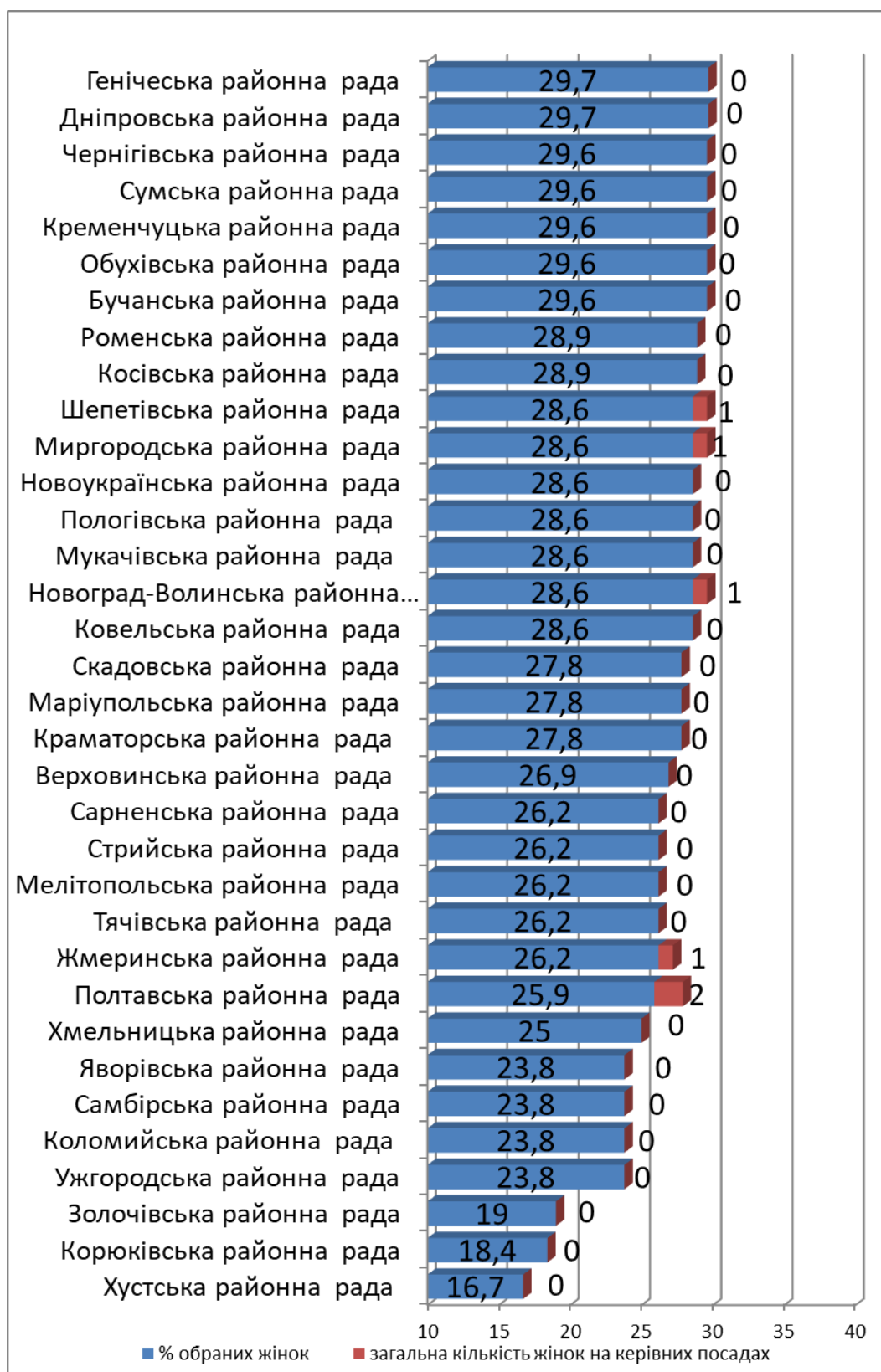
I група – районні ради з найбільшим представництвом жінок від 40% і вище, таких рад нараховується 26 (див. діаграму 4).

II група – районні ради з середнім представництвом жінок від 30% до 40%, таких є 59.

III група – районні ради з найменшим представництвом жінок до 30%, тобто ради, які не досягли рівня «критичної маси». Загальна кількість таких рад становить 34 (див. діаграму 5).



Діаграма 4. Районні ради з представництвом жінок більшим за 40%.



Діаграма 5. Районні ради з представництвом жінок меншим за 30%

Середній відсоток представництва жінок у радах у кожній групі становить: I група – 43,8%, II група – 34,5%, III група – 26,8%. Верхня і нижня межа жіночого представництва складає: 55,6% - Бахмутська районна рада та 16, 7% - Хустська районна рада. З 119 рад лише 3 не досягнули рівня 20% – Хустська, Корюківська та Золочівська.

З наведених у діаграмах 4, 5 даних, бачимо, що жіноче представництво в керівному складі районних рад, де частка жінок є вищою, суттєво переважає представництво

жінок, де частка жінок є нижчою. Так, із загальної кількості рад (26) I групи обрано 12 жінок-голів та 15 заступниць і таким чином досягнуто гендерного паритету 50/50: 27 керівників жінок та 27 керівників чоловіків. У II групі з найбільшою кількістю рад (59), районні ради очолили лише 7 жінок та 18 жінок було обрано заступницями, що склало співвідношення 19,4%/80,6%: 25 керівників жінок та 104 чоловіки. І в III групі серед 34 голів обрано лише 1 жінку та 5 заступниць, що склало співвідношення 8,8%/91,2%: 6 керівників жінок та 62 чоловіки (див. табл. 2).

Таблиця 2.

Представництво жінок у депутатському корпусі та керівному складі новообраних районних рад

Категорії		I	II	III
Частка представництва жінок у радах		< 40%	30% - 40%	>30%
Середня частка		43,8%	34,5%	26,8%
Загальна кількість рад		26	59	34
Кількість голів рад	жінки	12	7	1
	чоловіки	14	52	33
Кількість заступників голів рад	жінки	15	18	5
	чоловіки	13	52	29
Загальна кількість керівників	жінки	27	25	6
	чоловіки	27	104	62
Відсоток жінок у керівному складі рад		50%	19,4%	8,8%

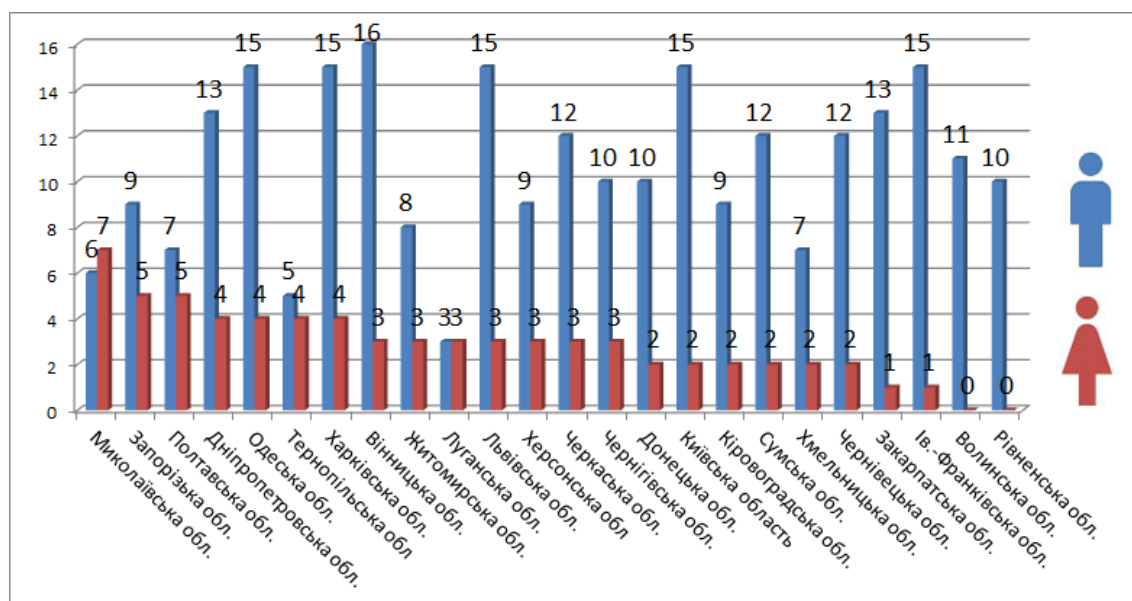
Для кількісної оцінки сили зв'язку між часткою представництва жінок у раді та кількістю жінок обраних на керівні посади, застосуємо лінійний коефіцієнт кореляції Пірсона (r),

$$R_{X,Y} = \frac{M[XY] - M[X]M[Y]}{\sqrt{(M[X^2] - (M[X])^2)} \sqrt{(M[Y^2] - (M[Y])^2)}}$$

де x – середній відсоток жінок у групі, y – кількість жінок у керівному складі в межах

групи. Розрахункове значення коефіцієнта Пірсона (частка жінок у раді – кількість жінок у керівному складі), яке становить 0,8816, засвідчує високу тісноту взаємозв'язку досліджуваних величин. За якісною оцінкою за шкалою Чеддока, отриманий нами коефіцієнт 0,8816 визначається як сильний $|\pm 0,7| - |\pm 0,9|$ і дуже сильний $|\pm 0,9| - |\pm 0,99|$.

Окремо слід звернути увагу на регіональні особливості представництва жінок в обласних та районних радах України (див. діаграму 6).



Діаграма 6. Гендерний склад керівних органів обласних і районних рад, що набули повноважень у результаті місцевих виборів 2020 р. (інформація зібрана станом на 1 березня 2021 р.)

Незаперечним лідером жіночого представництва в керівному складі обласної та районних рад є Миколаївська область. Це єдина область в Україні, де кількість жінок-очільниць рад переважає чоловіків і складає 53,8%. При цьому жінку головою обласної ради депутати обирають уже другу каденцію поспіль. Серед 4 голів районних рад області головами обрано 3-х жінок, а також 3-х заступниць голів. Показовим є те, що жінки були обрані в радах, де зафіксовано найвище представництво жінокурадах Миколаївщини, зокрема 42,9% – у Первомайській райradі, 40,5% – у Баштанській райradі та 38,9% – у Миколаївській райradі.

Ідентичну ситуацію спостерігаємо в районних радах Запорізької області, яка є лідером за представництвом жінок в обласних радах. Серед п'яти районних рад жінки були обрані головами саме в радах з найбільшим представництвом жінок, зокрема в Бердянській та Василівській районних радах, де частка жінок складає 45,2%.

Важливо відзначити, що така ж тенденція за окремими винятками є домінуючою в межах інших областей України. Зокрема, із

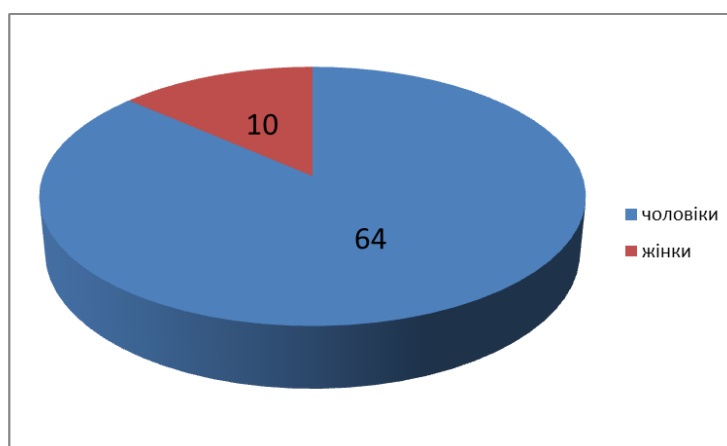
загальної кількості жінок-голів районних рад, а таких станом на 1 березня 2020 р. нараховується 20, 16 обрано в радах, в яких представництво жінок є найбільшим у межах області та переважає рівень «критичної маси» 30%. Такими районними радами є: Бахмутська райrada (55,6%) Донецької області, Бердянська райrada (45,2%), Василівська райrada (45,2%) Запорізької області, Чугуївська райrada (45,2%) Харківської області, Сватівська райrada (44,7%), Щастинська райrada (39,5%) Луганської області, Первомайська райrada (42,9%), Баштанська райrada (40,5%), Миколаївська райrada (38,1%) Миколаївської області, Криворізька райrada (42,2%), Нікопольська райrada (40,5%) Дніпропетровської області, Рахівська райrada (42,1%) Закарпатської області, Шосткинська райrada (40,5%) Сумської області, Коростенська райrada (38,1%) Житомирської області, Лубенська райrada (38,1%) Полтавської області, Чортківська райrada (33,3%) Тернопільської області. Виняток становлять Херсонська райrada (44,4%) Херсонської області, Подільська райrada (33,3%) Одеської області, Кременецька райrada (31,0%) Тернопільської області,

Миргородська райрада (28,6%) Полтавської області. Проте, як бачимо, лише в одній з 20 районних рад з жінками-очільницями частка жіночого представництва є меншою 30%.

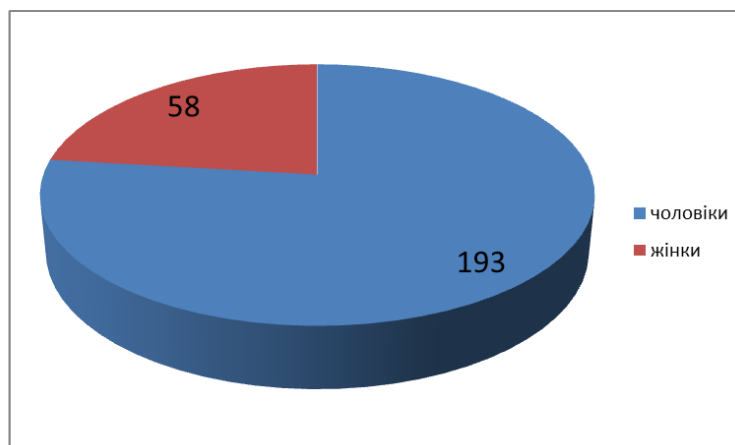
Висновки

Підводячи підсумки, насамперед слід констатувати наявність «вертикальної

гендерної сегрегації» та явища «скляної стелі» в керівному складі представницьких органів місцевого самоврядування (див. діагр. 7, 8), за винятком окремих обласних та районних рад, у яких досягнуто гендерного паритету чи наближено до нього.



Діаграма 7. Гендерний склад керівних посад в обласних радах України (2020 р.)



Діаграма 8. Гендерний склад керівних посад у районних радах України (2020 р.)



Загалом кількість жінок, які обійняли керівні посади в обласних радах у 2020 р., склала 13,5%, а у районних радах – 23,1%. Втім, результати нашого дослідження дають підстави стверджувати, що у політичній сфері на місцевому рівні спостерігається чітка позитивна динаміка у напрямку подолання гендерної асиметрії. І, безумовно, провідну роль у цьому процесі відіграють законодавчі гендерні квоти. Порівняльний аналіз виборчого законодавства та результатів місцевих виборів 2015 р. та 2020 р. наявно демонструє позитивний ефект вдосконалення норм гендерного квотування з чітко обумовленими механізмами його втілення у Виборчому кодексі України. Так, якщо із запровадженням гендерної квоти, яка носила неімперативний характер, у 2015 р. жіноче представництво порівняно з 2010 р. зросло в обласних радах на 3% і на 1% – у районних радах, то вже у 2020 р., зі встановленим порядком розміщення кандидатів у виборчих списках та передбаченими санкціями за недотримання гендерної квоти, порівняно з 2015 р. представництво жінок зросло відповідно на 13% та 10%.

Окрім позитивного впливу гендерних квот у напрямку досягнення гендерного паритету у представницьких органах місцевого самоврядування, ми виявили тісний зв'язок між часткою жіночого представництва у радах та кількістю жінок у керівному складі. Прослідковується загальна тенденція – чим більша частка жінок у депутатському корпусі, тим більша ймовірність обрання

жінок на керівну посаду. Сильний зв'язок між часткою представництва жінок у раді та кількістю жінок, обраних на керівні посади, засвідчив і отриманий нами коефіцієнт кореляції – Пірсона 0,8816. Водночас вище представництво жінок на керівних посадах спостерігається у радах, де частка жінок становить більше 40%, і низький рівень представництва у радах, де частка жінок не досягає рівня «критичної маси» і становить менше 30%. Таким чином, виявлені нами у результаті дослідження взаємозв'язки між квотами, часткою жінок у депутатському корпусі та керівному складі обласних і районних рад дають підстави зробити висновок, що законодавчі гендерні квоти впливають на збільшення представництва жінок на вищих керівних посадах органів місцевого самоврядування.

Отже, з метою забезпечення рівних можливостей представництва у процесі прийняття соціально-політичних рішень і, як засвідчує світовий досвід, покращення їх ефективності, зокрема у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального добробуту, економічних реформ, вбачається важливим збереження гендерної квоти у Виборчому законодавстві України із обов'язковим застосуванням адміністративних механізмів їх дотримання. Також вагомими є подальші дослідження ефективності політичної участі жінок на різних рівнях влади в Україні та взаємозв'язку між кількісним гендерним складом у представницьких органах влади, якістю їх функціонування та результатами діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Батанов О. В. Децентралізація та місцеве самоврядування у гендерному вимірі: вітчизняний досвід та міжнародні стандарти. Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія «Політичні науки». 2018. № 3. С. 48–54. DOI: 10.31558/2617-0248.2018.3.9.

Берендєєва А. Адміністративно-правові засоби забезпечення гендерної квоти. Національно-юридичний журнал: теорія і практика. 2019. С. 60–64. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1258>.

Веб-відображення інформаційно-аналітичної системи «Місцеві вибори». URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/wm001.html>.

Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. Відомості Верховної Ради України. Редакція від 24.10.2020, підстава – 924-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>.

Грицай І. О. Реалізація принципу гендерної рівності у виборних органах місцевого самоврядування: теоретико-правова характеристика. // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Дніпро, 2017. № 3. С. 43–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2017_3_7.

Грицай І. О. Теоретико-правові проблеми реалізації норми Закону України «Про місцеві вибори» щодо гендерної квоти. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. Praha, 2018. Sv. 5, Vyd. 2. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_2_14.

Карась Т. О., Оксамитна С. М. Гендерне квотування в Україні: громадська думка та досвід застосування. Наукові записки НаУКМА. // Соціологічні науки. 2016. Т. 187. С. 39–47. URL: <https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/genderne-kvotuvannya-v-ukraini-gromadska-dumka-ta-dosvid-zastosuvannya-134414.html>.

Левченко Ю. В. Вплив виборчих систем на гендерне представництво в законодавчих органах: приклад України. // Політикус : науковий журнал. 2020. № 4. С. 35–41. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/10337>.

Марценюк Т. О. Залученість жінок у політику: країни ЄС і Україна. Гендерна рівність і розвиток : погляд у контексті європейської стратегії України. 2016. С. 235–243.

Марценюк Т. О. Чи спрацювала гендерна квота на місцевих виборах 2015 року? Міжнародний центр перспективних досліджень. Київ, 2015. 16 с. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/s_genders.pdf.

Марценюк Т. О., Оксамитна С. М. Громадська думка щодо гендерних квот та жінок у політиці в Україні. // Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2019. Т. 2. С. 3–15. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16768>. DOI: 10.18523/2617-9067.2019.2.3-15.

Неприцька Т. І., Неприцький О. І. Розширення можливостей досягнення гендерного паритету в політиці в контексті децентралізації влади в Україні. // Політичне життя. 2020. № 1. DOI: 10.31558/2519-2949.2020.1.6.

Олійник Н. Ю. Депутатська діяльність як форма громадсько-політичної активності жінок в Україні. // Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. Львів, 2013. С. 213–221.

Олійник Н. Ю. Не(до)представленість жінок у політичній системі України: причини і стратегії подолання. Науково-теоретичний альманах "Грані". 2015. Т. 18, № 7. С. 63–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_7_13.

Офіційна Україна сьогодні. Інтернет-довідник. URL: <http://dovidka.com.ua/user>.

Побочий І. Соціально-політичне представництво на рівні територіальних громад: відображення у сучасному політичному дискурсі. Науково-теоретичний альманах "Грані" 2020. 23(12), С. 20–28. DOI: 10.15421/1720108.

Потіха О. Б., Щигельська Г. О., Габрусєва Н. В. Вплив законодавчих гендерних квот на представництво жінок в органах місцевого самоврядування в Україні. The process and dynamics of the scientific path: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference, м. Афіни, 26 лютого 2021 р. Афіни, 2021. С. 54–57.

Про місцеві вибори : Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015, № 37–38, Ст. 366. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>.

Уряд підтримав проєкти постанов ВРУ про утворення та ліквідацію районів в Україні. URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-pidtrymav-proyekty-postanov-vru-pro-utvorennnya-ta-likvidacziyu-rajoniv-v-ukrayini/>.

Цілі Сталого Розвитку: Україна. Завдання та індикатори. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--targets-and-indicators.html>.

Щигельська Г. О., Потіха О. Б., Чоп Т. О. Легітимність та ефективність гендерних квот в Україні. Актуальні дослідження правової та історичної науки: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 10 лютого 2021 р. Тернопіль, 2021. С. 33–36.

Dean L., Dos Santos P. The Implications of Gender Quotas in Ukraine: A Case Study of Legislated Candidate Quotas in Eastern Europe's Most Precarious Democracy. *Teorija in Praksa*, 2017. 54 (2), 355–375.

Folke O., Rickne J. The Glass Ceiling in Politics. *Comparative Political Studies*, 2016. 49 (5), 567–599. DOI: 10.1177/0010414015621073.

Garikipati S., Kambhampati U. Leading the Fight Against the Pandemic: Does Gender 'Really' Matter? *Feminist Economics*, 2021. 27 (1-2), 401–418. DOI: 10.1080/13545701.2021.1874614

Gender Quotas Database. URL: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-overview>.

Hessami Z., da Fonseca M. Female political representation and substantive effects on policies: A literature review. *European Journal of Political Economy*, 2020, 63. DOI: 10.1016/j.ejpeco.2020.101896.

Hughes M., Krook M., Paxton P. Transnational Women's Activism and the Global Diffusion of Gender Quotas. *International Studies Quarterly*, 2015. 59 (2), 357–372. DOI: 10.1111/isqu.12190.

- Kerevel Y. Empowering Women? Gender Quotas and Women's Political Careers. *The Journal of Politics*, 2019, 000–000. DOI:10.1086/704434.
- Krook M., O'Brien D. All the President's Men? The Appointment of Female Cabinet Ministers Worldwide. *The Journal of Politics*, 2012. 74 (3), 840–855. DOI: 10.1017/S0022381612000382.
- O'Brien D., Rickne J. Gender Quotas and Women's Political Leadership. *American Political Science Review*, 2016. 110 (1), 112–126. DOI: 10.1017/S0003055415000611.
- Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://www.unfpa.org/resources/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development>.
- Verge T. Gendering Representation in Spain: Opportunities and Limits of Gender Quotas. *Journal of Women, Politics & Policy*, 2010. 31 (2), 166–190. DOI:10.1080/15544771003697247.
- Zetterberg P. Women's Conditioned Access to Political Office in Mexico. *Gender and Representation in Latin America*, 2018, 000–000, 196–210. Doi:10.1093/oso/9780190851224.003.0011.

REFERENCES

- Dean, L., & Dos Santos, P. (2017) The Implications of Gender Quotas in Ukraine: A Case Study of Legislated Candidate Quotas in Eastern Europe's Most Precarious Democracy. *Teorija in Praksa*, 54 (2), 355–375.
- Folke, O., & Rickne, J. (2016) The Glass Ceiling in Politics. *Comparative Political Studies*, 49 (5), 567–599. DOI: 10.1177/0010414015621073.
- Garikipati, S., Kambhampati, U. (2021) Leading the Fight Against the Pandemic: Does Gender 'Really' Matter? *Feminist Economics*, 27 (1–2), 401–418. DOI: 10.1080/13545701.2021.1874614
- Gender Quotas Database. (2021). Retrieved from <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-overview>.
- Hessami, Z., & da Fonseca, M. (2020) Female political representation and substantive effects on policies: A literature review. *European Journal of Political Economy*, 63. DOI: 10.1016/j.ejpoleco.2020.101896.
- Hughes, M., Krook, M., & Paxton, P. (2015) Transnational Women's Activism and the Global Diffusion of Gender Quotas. *International Studies Quarterly*, 59 (2), 357–372. DOI: 10.1111/isqu.12190.
- Kerevel, Y. (2019). Empowering Women? Gender Quotas and Women's Political Careers. *The Journal of Politics*, 000–000. DOI:10.1086/704434.
- Krook, M., O'Brien, D. (2012) All the President's Men? The Appointment of Female Cabinet Ministers Worldwide. *The Journal of Politics*, 74 (3), 840–855. DOI: 10.1017/S0022381612000382.
- O'Brien, D., & Rickne, J. (2016) Gender Quotas and Women's Political Leadership. *American Political Science Review*, 110 (1), 112–126. DOI: 10.1017/S0003055415000611.
- Resolution adopted by the General Assembly A/RES/70/1. (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Retrieved from <https://www.unfpa.org/resources/transforming-our-world-2030-agenda-sustainable-development>.
- Verge, T. (2010) Gendering Representation in Spain: Opportunities and Limits of Gender Quotas. *Journal of Women, Politics & Policy*, 31 (2), 166–190. DOI:10.1080/15544771003697247.
- Zetterberg, P. (2018) Women's Conditioned Access to Political Office in Mexico. *Gender and Representation in Latin America*, 000–000, 196–210. DOI:10.1093/oso/9780190851224.003.0011.
- Veb-vidobrazhennja informacijno-analitychnoji systemy «Miscevi vybory» [Information and analytical system «Local elections»]. (2020). Retrieved from <https://www.cvk.gov.ua/pls/vm2020/wm001.html>. [in Ukrainian].
- Vyborychj kodeks Ukrajinj № 396-IKh [Election Code of Ukraine]. (2019). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>. [in Ukrainian].
- Ghrycaj, I. O. (2017). Realizacija pryncypu ghendernoji rivnosti u vybornykh orghanakh miscevogho samovrjaduvannja: teoretyko-pravova kharakterystyka [Realization of the gender equality principle in elective bodies of local self-government: theoretical and legal characteristics]. *Naukovyj visnyk Dnipropetrovs'kogo derzhavnogho universytetu vnutrishnikh sprav*, 3, 43–51. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2017_3_7 [in Ukrainian].
- Ghrycaj, I. O. (2018). Teoretyko-pravovi problemy realizaciji normy Zakonu Ukrajinj «Pro miscevi vybory» shhodo ghendernoji kvoty [Theoretical and legal problems of implementing gender quota rule of the law of Ukraine on local elections]. *Evropsky politycky a pravny diskurz*, 5 (2), 88–94. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_2_14 [in Ukrainian].
- Batanov, O. V. (2018). Decentralizacija ta misceve samovrjaduvannja u ghendernomu vymiri: vitchyznjanyj dosvid ta mizhnarodni standarty [Decentralization and local government in gender dimensions: domestic experience and international standards]. *Visnyk Doneckogho nacional'nogho universytetu imeni Vasylja Stusa. Serija «Politychni nauky»*, 3, 48–54. DOI: 10.31558/2617-0248.2018.3.9. [in Ukrainian].
- Berendjejeva, A. (2019). Administratyvno-pravovi zasoby zabezpechennja ghendernoji kvoty [Administrative and law facilities providing gender quota]. *Nacionaljno-jurydychnyj zhurnal: teorija i praktyka*, 60–64. Retrieved from <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/1258> [in Ukrainian].
- Karas, T. O., & Oksamytna, S. M. (2016). Henderne kvotuvannja v Ukraini: hromadska dumka ta dosvid zastosuvannja [Gender quotas in Ukraine: public opinion and implementation practice]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Sotsiologichni nauky*, 187, 39–47. Retrieved from <https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/genderne-kvotuvannja-v-ukraini-gromadska-dumka-ta-dosvid-zastosuvannja-134414.html> [in Ukrainian].
- Levchenko, Yu. V. (2020). Vplyv vyborychjkh system na genderne predstavnytstvo v zakonodavchjkh orhanakh: pryklad

- Ukrainy [Impact of electoral systems on gender representation in legislative bodies: the example of Ukraine]. *Politykus naukovyi zhurnal*, 4, 35–41. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/10337> [in Ukrainian].
- Martseniuk, T. O., Oksamytna, S. M. (2019). Hromadska dumka shchodo hendernykh kvot ta zhinok u politytsi v Ukraini [Public opinion on gender quotas and women in politics in Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Sotsiologhiia*, 2, 3–15. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16768>. DOI: 10.18523/2617-9067.2019.2.3-15 [in Ukrainian].
- Marceniuk, T. O. (2016). Zaluchenistj zhinok u polityku: krajiny JeS i Ukrajina [Involvement of women in politics in Ukraine: social, party and individual factors]. *Ghenderna rivnistj i rozvytok : pohljad u konteksti jevropejskoji strateghiji Ukrainy?* 235–244. Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9579/Martseniuk_Zaluchenistj_%20zhinok%20_u_polityku.pdf. [in Ukrainian].
- Martseniuk, T. O. (2015). Chy spratsiuvala henderna kvota na mistsevykh vyborakh 2015 roku? [Will the gender quota work in the 2015 local elections?] *Mizhnarodnyi tsentr perspektyvnykh doslidzhen*. Kyiv. Retrieved from http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/s_genders.pdf. [in Ukrainian].
- Nepriyska, T. I., & Nepriyskyi, O. I. (2020). Rozshyrennia mozhyvosti dosiagnennia hendernoho parytetu v politytsi v konteksti detsentralizatsii vlady v Ukraini [Broadening the opportunities for reaching gender equality in politics in the context of power decentralization in Ukraine]. *Politychne zhyttia*, Vyp. 1. DOI: 10.31558/2519-2949.2020.1.6. [in Ukrainian].
- Oliinyk, N. Yu. (2013). Deputatska diialnist yak forma hromadsko-politychnoi aktyvnosti zhinok v Ukraini [Parliamentary activity as a form of public and political activity women in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politologichni studii*. Lviv, 213–221. [in Ukrainian].
- Oliinyk, N. Yu. (2015). Ne(do)predstavlenist zhinok u politychnii systemi Ukrainy: prychny i strateghii podolannia [The lack of women's representation in the political system of Ukraine: causes and coping strategies]. *Scientific and theoretical almanac "Grani"*, 18(7), 63–69. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2015_7_13. [in Ukrainian].
- Ofitsiina Ukraina sohodni [Official Ukraine today]. (2021). Internet-dovidnyk. Retrieved from <http://dovidka.com.ua/user/>. [in Ukrainian].
- Pobochyi, I. (2020). Sotsialno-politychne predstavnytstvo na rivni terytorialnykh hromad: vidobrazhennia u suchasnomu politychnomu dyskursi [Socio-political representation at the level of territorial communities: reflection in the modern political discourse]. *Scientific and theoretical almanac "Grani"*, 23 (12), 20–28. DOI: 10.15421/1720108. [in Ukrainian].
- Potikha, O. B., Shchyhelska, H. O., & Habrusieva, N. V. (2021). Vplyv zakonodavchykh hendernykh kvot na predstavnytstvo zhinok v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [The impact of legislative gender quotas on women's representation in local self-government bodies in Ukraine]. *The process and dynamics of the scientific path*, Afiny, 54–57. [in Ukrainian].
- Pro mistsevi vybory. Zakon Ukrainy № 595-VIII [On local elections. Law of Ukraine № 595-VIII.]. (2015). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>. [in Ukrainian].
- Uriad pidtrymav proiekty postanov VRU pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv v Ukraini [The Government supported the draft resolutions of the VRU on the formation and liquidation of districts in Ukraine]. (2020). Retrieved from <https://www.minregion.gov.ua/press/news/uryad-pidtrymav-proiekty-postanov-vru-pro-utvorennia-ta-likvidacziyu-raioniv-v-ukrayini/>. [in Ukrainian].
- Tsili Staloho Rozvytku: Ukraina. Zavdannia ta indykatory [Sustainable Development Goals: Ukraine. Tasks and indicators]. (2017). Retrieved from <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--targets-and-indicators.html>. [in Ukrainian].
- Shchyhelska, H. O., Potikha, O. B., & Chop, T. O. (2021). Lehitymatsiia ta efektyvnist hendernykh kvot v Ukraini [Legitimacy and effectiveness of gender quotas in Ukraine]. *Aktualni doslidzhennia pravovoi ta istorychnoi nauky*. Ternopil, pp. 33–36. [in Ukrainian].

Shchyhelska Halyna

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-2926-2288>, shchyhelska@gmail.com

Potikha Oksana

Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0001-6302-9394>, ox.poticha@gmail.com

Habrusieva Nataliia

Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0003-1229-4766>, gabrusyeva@gmail.com

Chop Tamara

Assistant, <https://orcid.org/0000-0003-3685-5193>, tchop.tntu@gmail.com